

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a következő témában: „Javaslat a toluol és a triklórbenzol forgalmazásának és felhasználásainak megszorításával kapcsolatos európai parlamenti és tanácsi irányelvre (a 76/769/EEC tanácsi irányelv 28. módosítása)”

COM(2004) 320 végleges -2004/0111 (COD)

(2005/C 120/02)

2004. május 11-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 95. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a fent említett kérdésben.

A munkák előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2004. október 6-án fogadta el véleményét. Az előadó **David Sears** volt.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2004. október 27-28-án tartott plenáris ülésén (az október 27-i ülésen) 165 igen szavazattal, 1 szavazat ellenében, 5 tartózkodás mellett a következő véleményt elfogadta:

1. Bevezetés

1.1 „Létező” anyagoknak azokat az anyagokat tekintjük, amelyek már jelen voltak az Európai Közösség piacán 1971. január 1-je és 1981. szeptember 18-a között. 100 195 ilyen anyagot neveztek meg, és soroltak fel a Létező Kereskedelmi Vegyi Anyagok Európai Jegyzékében (EINECS), melyet 1990-ben publikáltak a Hivatalos Lapban ⁽¹⁾. Az 1981. szeptember 18-a után a piacon megjelenő anyagok „új” anyagnak minősülnek, és a vonatkozó Európai Uniói jogszabályok alapján forgalomba hozatal előtti értesítéshez kötöttek.

1.2 Az (EEK) 793/93 számú Tanácsi Rendelet ⁽²⁾ értelmében ezeket a létező anyagokat az emberi egészségre és a környezetre vonatkozó kockázat tekintetében rutinszerű vizsgálatnak vetik alá. A mai napig, az értékelés vonatkozásában négy elsőbbségi listát dolgoztak ki, melyeket a tagállamok illetékes hatóságainak kell végrehajtaniuk. Ezek közül az utolsó 2000. október 25-én készült el. ⁽³⁾ A 141 anyag meghatározásakor olyan anyagokat választottak, melyek esetében valamilyen kockázat várható, akár az anyagok sajtószerű szerkezetéből és ismert vagy feltehető biokémiai kölcsönhatásából adódóan, akár a nagy gyártási mennyiség (HPV) miatt.

1.3 A tagállamok megvizsgálják minden egyes anyagot a gyártás és a felhasználás minden szakaszában, mind a robbanásveszély vonatkozásában, mind pedig annak eldöntésére, hogy azok valóban veszélyt jelentenek-e az emberi egészségre és a környezetre, és ha igen, milyen kockázatsökkentő intézkedésekre lehet szükség. Ha annak ellenére, hogy az anyag az elsőbbségi vizsgálati listán szerepel, tényleges vagy tervezett használata valójában nem jár kockázattal, illetve csak nagyon alacsony kockázatot jelent, az ellenőrző intézkedések vagy nem szükségesek, vagy valószínűleg nagyon alacsony szintűek, mind hatásukat, mind hasznukat tekintve.

1.4 A tagállamok által benyújtott kockázatértékelési jelentéseket (RARok) a toxicitási, ökotoxicitási és környezetvédelmi

tudományos bizottság értékeli (CSTEE). Ha a CSTEE egyetért a következtetésekkel és támogatja az általános vizsgálati eljárást, – amennyiben szükséges – kockázatsökkentő intézkedések javasolhatók, a bizonyos veszélyes anyagok és készítmények forgalmazásáról és használatáról szóló, 76/769/EEK számú tanácsi irányelv ⁽⁴⁾ 1. számú mellékletének módosításaként. Ez a javaslat a huszonnyolcadik ilyen módosítás.

1.5 A javaslatban említett két anyagot (toluol és triklórbenzol) a fenti eljárásnak megfelelően vetették vizsgálat alá. Mindkettő szerepel a EK 2268/95 számú, 1995. szeptember 27-én, bizottsági rendeletként ⁽⁵⁾ közzétett második „elsőbbségi anyagok listáján”. Mindkettő vizsgálatára Dániát jelölték ki. A CSTEE alapvetően egyetértett és támogatta a vizsgálatot követő kockázatértékelési jelentéseket a 2001. június 12-én megtartott 24. és 2001. július 20-án megtartott 25. plenáris üléseinek keretében kiadott véleményeiben.

1.6 Ez a javaslat kockázatsökkentő intézkedéseket vázol fel a két említett anyaggal kapcsolatban, melyeket a tagállamoknak kell végrehajtaniuk az Irányelv hatálybalépésétől számított tizennyolc hónapon belül. Az Európai Bizottság a javaslatot 2004. április 28-án tette közzé. A szabályszerű eljárásokat követően, amennyiben megegyezés születik a szükséges változtatásokról, a tagállamokban legkésőbb 2006 júniusában hatályba kell lépnie.

2. A Bizottság javaslata

2.1 A javaslat az emberi egészség és a környezet védelmére törekszik, valamint létre kívánja hozni (illetve meg kívánja őrizni) ezen két anyag belső piacát. Úgy tűnik, hogy ez költségmentesen, vagy nagyon alacsony költségen megvalósítható, mivel a meghatározott alkalmazásokban való felhasználás csökkent, és hasonló termékek már rendelkezésre állnak.

⁽¹⁾ HL C 146A., 1990. 06. 15.

⁽²⁾ HL L 84., 1993. 04. 05.

⁽³⁾ HL L 273., 2000. 10. 26.

⁽⁴⁾ HL L 262., 1976. 09. 27.

⁽⁵⁾ HL L 231., 1995. 09. 28.

2.2 A toluol esetében, melyet a kémiai szintézis nélkülözhetetlen alapanyagaként és számos ipari és fogyasztói alkalmazásban oldószerként használnak, sokoldalú HPV anyagként tartanak számon, a megszorítások az általánosan forgalmazott ragasztókban és festékszórókban 0,1 tömegszázalékot meghaladó toluoltartalomra vonatkoznak. Ez nem vonatkozik az ipari alkalmazásokra, és célja az emberi egészség védelme.

2.3 A triklórbenzol alkalmazása – melyet közbenső szerként használnak bizonyos gyomirtó szerek esetében, és üzemi oldószerként zárt rendszerekben – sokkal korlátozottabb, a megszorítások 0,1 tömegszázalékot meghaladó triklórbenzol-tartalomra vonatkoznak, a közbenső szerként történő felhasználás kivételével. Ez korlátozza az általános értékesítés lehetőségét, és fokozott egészségvédelmet biztosít a munkahelyeken.

2.4 A két terméket, melyre ez a módosítás vonatkozik, a javaslat mellékletében CAS számuk (108-88-3 120-82-1) alapján határozták meg. A használatukra irányuló megszorításokat a 76/769/EEK Irányelv 1. melléklete fogja tartalmazni.

2.5 A tagállamoknak egy évük lesz, hogy közvéleményük azokat a törvényeket, melyekre szükség van az irányelv betartásához. Az egy év ezen javaslat hatálybalépésének napjától számítandó, melyet meg kell előznie a Szerződés 95. cikkében foglaltak értelmében az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsággal (EGSZB) történő konzultációnak és az Európai Parlament bevonásával az együttdöntési eljárásnak.

3. Általános megjegyzések

3.1 Mint ahogyan a 76/769/EEK számú Tanácsi Irányelv huszonhatodik módosítása, (a nonilfenol, nonilfenol etoxilátok és cement forgalmazására és használatára vonatkozó megszorítások) ⁽¹⁾ amelyről az EGSZB 2003 márciusában fogalmazta meg véleményét ⁽²⁾, ez a javaslat is az önálló anyagokkal foglalkozik, melyek a pontosság érdekében külön vita tárgyát képezik. (A beavatkozó huszonhetedik módosítás az extender olajokban és gumiabroncsokban található policiklusos aromás szénhidrogénekről már közzé lett téve, de még mindig felülvizsgálat alatt áll.)

4. Toluol

4.1 A toluol átlátszó színtelen folyadék, melynek szaga igen jellegzetes. Metil-benzolként is ismert, a benzol után a második legegyszerűbb aromás szerkezetű anyag, amely egy hattagú széngyűrűből épül fel, melynek egyik tagjához (alkil) szénlánc kapcsolódik. A természetben nyersolajban, néhány növényben

és fában fordul elő, valamint a vulkánkitörések és erdőtüzek alkalmával kibocsátott gázokban; szénből és nyersolajból nagyon nagy mennyiségben előállítható.

4.2 Ipari források szerint, a szándékosan előállított toluol kapacitás 20 millió tonna, a gyártási szint pedig 14 millió tonna világviszonylatban. Ennek a kapacitásnak 75 %-a az USA-ban, Ázsiában és Japánban található. A CSTEÉ vélemény az 1995-ben az EU-ban előállított toluol mennyiség kapcsán 2,6 millió tonnát említ. Ennél sokkal nagyobb mennyiség keletkezik a gázolaj szokásos előállítása során, ami alapvetően hozzájárul az összes előforduló toluol mennyiségéhez. Ezt nem tartalmazza a fenti összes mennyiség. ⁽³⁾

4.3 A toluolt elsősorban zárt rendszerekben nyersanyagként használják benzol, uretán habok és más vegyipari termékek szándékos gyártásához, és sokkal kisebb mennyiségben oldószer hordozóként festékekben, tintákban, ragasztókban, gyógyszerészeti és kozmetikai termékekben. Az emberi egészségre és a környezetre gyakorolt hatásait széles körben vizsgálták, és az eredményeket az érdekelt felek elfogadták. Egyértelműen szükség van a fölösleges – tényleges vagy elméleti – szabályozatlan toluol előfordulás minimalizálására, különösen, abban az esetben, ha hasonló szolvációs tulajdonsággal bíró alternatív termékek is léteznek.

4.4 Az ebben a javaslatban meghatározott két végfelhasználás ez utóbbi kategóriába tartozik. A toluol mint oldószer használata az általánosan forgalmazott festékszórókban és ragasztókban nem szükséges, és ezen termékek európai gyártói által nem is támogatott. Ami e két végfelhasználást illeti, úgy tűnik, hogy az eladások nagyon alacsonyak vagy a nullához közelítenek. Ebből következően ez főleg egy elővigyázatossági intézkedés, melynek várhatóan kevés hatása lesz a gyártók költségeire vagy a fogyasztók választására és egészségére.

4.5 Az EGSZB elismeri, hogy a legfontosabb követelmény annak biztosítása, hogy a toluolt biztonságosan kezeljék nagy mennyiségben a munkahelyeken található zárt rendszerekben. Ez a javaslat biztosítja, hogy az ellenőrzött munkakörnyezeten kívül, az utca embere megfelelően védve legyen a fölösleges toluol előfordulástól mind most, mind a jövőben. Az EGSZB éppen ezért támogatja ezt a részét a javaslatnak.

5. Triklórbenzol

5.1 A triklórbenzol helyzete jelentősen különbözik a fentiekétől és néhány módosításra, valamint pontosításra van szükség a javaslatban.

⁽¹⁾ HL L 178., 2003. 07. 17.

⁽²⁾ HL C 133., 2003. 06. 06.

⁽³⁾ Az adat az APA-tól (Aromás Anyagokat Gyártók Szövetsége), a CEFIC (Európai Vegyipari Tanács) tagjától származik.

5.2 A „triklórbenzol” szándékosan előállított vegyi anyag, amely a természetben csak a klórozott aromás vegyületek lebomlásakor fordul elő. Három különböző izomer létezik, attól függően, hogy a klór atom hol helyezkedik el a hattagú széngyűrű körül. Mindegyiknek (kismértékben) különböznek a fizikai tulajdonságai és eltérők a biokémiai kölcsönhatásai, például az LD₅₀-értékeik alapján. Mindegyiknek más a CAS- és EINECS-száma. Ezen túlmenően, mind a CAS, mind az EINECS nyilvántartásban szerepel a „triklórbenzol” általában. Mindegyik fajta megvásárolható kereskedelmi forgalmazásban az USA-ban és máshol is. A triklórbenzol 1-et, 3-at, 5-öt, úgy tűnik, már nem gyártják Európában. A jegyzékbevitel részletei a következők⁽¹⁾:

EINECS-szám	201-757-1	204-428-0	203-686-6	234-413-4
CAS-szám	87-61-6	120-82-1	108-70-3	12002-48-1
Izomer	1,2,3-	1,2,4-	1,3,5-	-
Formája	fehér pehely	átlátszó folyadék	fehér pehely	átlátszó folyadék
Olvadáspont °C	52-55	17	63-65	-
Szájon át, LD ₅₀ mg/kg patkányoknál	1830	756	800	-
UN-szám	2811	2321	2811	-

5.3 A RAR- és CSTEE-vélemény kifejezetten a triklórbenzol 1, 2, 4-re utal, melyek EINECS- és CAS-számait fent láthatók. A jelen javaslat megerősíti ezt az egyszeri CAS-számot (és ebből következően azt az egy izomert, amelyet tanulmányoztak) a mellékletben – a szövegben vagy a címben viszont nem.

5.4 A különböző izomereket magas tisztasági fokon állítják elő, mint közbenső anyagokat a zárt rendszerekben, bizonyos gyomirtók, növényvédők szerek, színezékek és egyéb speciális vegyi anyagok szintetizálására. Ha a specifikus izomerikus szerkezet kevésbé lényeges, az izomerek keveréke használható a zárt rendszerekben oldószerhordozóként a színezékek számára, vagy gyártásszabályozóként vagy mint hűtőközeg, a spraykben mint korróziógátló szer, illetve alkalmazható a fémmegmunkáláshoz szükséges folyadékokban.

5.5 Az EU-ban (és máshol is) elsősorban triklórbenzol 1, 2, 4-et (TCB-1,2,4) használják, különböző tisztasági fokon. A gyártás az 1980-as évek óta folyamatosan csökkenni látszik. Az OSPAR-bizottságnak a tengeri környezet védelme érdekében benyújtott jelentésében szereplő becslés szerint a TCB-1,2,4-et 1994-ben 7-10 ezer tonna közötti mennyiségben állították elő; a TCB-1,2,3-ból kevesebb, mint 2 ezer tonnát, és a TCB-1,3,5-ből kevesebb, mint 200 tonnát⁽²⁾ gyártottak. 2000 júniusában az OSPAR külön bejegyzések alatt hozzáadta mindhárom izomert a Kiemelt Intézkedést Igénylő Veszélyes Anyagok listájához. A 2001. júliusi CSTEE-vélemény ugyancsak 7 ezer tonnás európai előállítási mennyiségre hivatkozik az 1994-95 évre vonatkozóan. A termelési szint tovább hanyatlott, és jelenleg vélhetően a fent említett mennyiségek fele, melynek része export célra készül.⁽³⁾

5.6 Jelenleg, tudomásunk szerint, már csak egyetlen gyártó maradt az EU/OSPAR-régióban. Az értékesítés a TCB-1,2,4 és TCB-1,2,3 izomerekre korlátozódik kizárólag közbenső anyagként történő felhasználás céljára, melyet minden egyes vásár-

lónak meg kell erősítenie a szállítást megelőző írott felhasználási nyilatkozattal.

5.7 Az Európai Bizottság és a CSTEE ismer és el is fogad még néhány további zártrendszeri felhasználást, ide tartozik a vegyi anyag üzemi oldószerként történő felhasználása annak külső környezetbe való kibocsátása nélkül. Mivel ennek a javaslatnak az a szándéka, hogy megengedje szükségletek ellátására irányuló gyártást, de szigorúan korlátozza a nyílt használatból következő kibocsátást, indokoltnak tűnik ennek a felhasználásnak a hozzáadása a javaslat mellékletében felsorolt megengedett felhasználásokhoz.

5.8 Az EGSZB úgy véli, hogy a fenti specifikus kérdések függvényében ennek a javaslatnak fokozott védelmet kellene biztosítania a munkahelyen és teljes egészében meg kellene szüntetnie az említett vegyi anyagok munkahelyen kívüli előfordulásának kockázatát. A triklórbenzol és a vele versenyben levő termékek gyártói és felhasználói úgy tűnik, már nagyon számítottak erre a javaslatra. Éppen ezért, valószínűleg, nem lesz ennek jelentős hatása a gyártók és a felhasználók költségeire. Az EGSZB ezért támogatja ezt a részét a javaslatnak.

6. Külön megjegyzések

6.1 Az EGSZB, mint a fentiekben is, megjegyzi, hogy ennek a javaslatnak a vonatkozó RAR- és CSTEE-véleményeken kell alapulnia, és ennél fogva kizárólag a TCB-1,2,4-re kell vonatkoznia. Ezt pontosítani kell mind a címben, mind a szövegben. Szerencsére a használatra vonatkozó megszorítások ugyanazok maradnak, mivel ez az izomer az elsődleges alkotóeleme a kevert izomerű TCB-nek, melyet korábban az oldószerekben és spraykben történő felhasználás céljából értékesítettek.

⁽¹⁾ Európai Vegyi Anyag Hivatal Weboldala (<http://ecb.jrc.it>)

⁽²⁾ Az adat az Eurochlortól, a CEFIC tagjától származik.

⁽³⁾ A CSTEE-vélemények a SANCO Főigazgatóság honlapján elérhetők.

6.2 Más zártrendszerű felhasználásokat is lehetővé kell tenni, a „vagy más zárt rendszerekben való felhasználásra, ahol a környezetbe történő kibocsátás lehetősége nem áll fenn” megkötés hozzáadásával a vonatkozó megszorítás végén.

6.3 Hasonlóan, a 76/769/EEK tanácsi irányelv korábbi módosításaihoz, az EGSZB sajnálatát fejezi ki, hogy az egymáshoz nem kapcsolódó termékek egyazon szövegben szerepelnek, mivel a szövegben specifikus és folyamatos módosításokra lehet szükség, annak érdekében, hogy megfeleljen a külső realitásnak. Ez nem támogatja a felelősségteljes, időben történő, hatékony kormányzást. Ha ez, a specifikus kockázat-csökkentő intézkedések egyeztetésének ebben a végső és kritikus szakaszában történő forráskorlátozásokból következik, ezeken a korlátozásokon túl kell lépni, amilyen gyorsan csak lehetséges.

6.4 Az EGSZB megjegyzi, hogy az utolsó, értékelésre szánt elsőbbségi anyagok listáját 2000 októberében tették közzé. Az EGSZB sajnálatát fejezi ki, hogy ezt a megközelítést már nem folytatják, pedig még sok időre van szükség ahhoz, hogy az olyan eljárások, mint például a REACH, kivitelezhetőek legyenek. Sajnáljuk, hogy ez a lendület elveszett.

6.5 Az EGSZB megállapítja, hogy a CSTEЕ kulcsszerepet játszott az elmúlt időszakban, és bízik benne, hogy megfelelő lépések születtek annak érdekében, hogy ezt a szerepét a

jövőben is folytatni tudja, a tudományos bizottság nemrégiben bejelentett szerkezetátalakítása ellenére.

6.6 Az EGSZB osztja a jelen rendszer keretében az anyagok vizsgálatához szükséges idővel kapcsolatosan általánosan megfogalmazott aggodalmakat. E két termék tekintetében közel 11 évnek kell eltelnie, mielőtt a jogszabály hatályba lép. Ebből öt év az után következik, hogy a CSTEЕ a RAR-t kielégítőnek minősíti. Mire a jogszabály végre hatályba lép, nem jelent költséget – sem mérhető egészségi vagy környezeti előnyöket – egyetlen érintett fél számára sem. További információ hiányában lehetetlen megállapítani, hogy ez jó (azaz a piac a növekvő nyomás alatt alkalmazkodott a folyamatos kockázatterteléshez) vagy rossz (azaz a folyamat eredménye elenyésző volt, míg az összes érintett számára jelentősek voltak a költségek) – vagy hogyan lehetne tovább tökéletesíteni.

6.7 Az EGSZB úgy véli, hogy más javaslatok (mint például a REACH) kiegészítéseként – és annak biztosítása mellett, hogy valóban a meglévő folyamat javát szolgálja, nem pedig eltereli róla a figyelmet – a lassú haladás okát haladéktalanul meg kellene vizsgálni. Ennek párhuzamosan kellene haladnia más, jelenleg folyamatban lévő tanulmányokkal, melyek az egészség és környezet érdekében kialakított folyamatoknak az érintettekre gyakorolt hatását, költségét és előnyeit vizsgálják, a sikeres és versenyképes tudásalapú európai gazdaság keretén belül.

Brüsszel, 2004. október 27.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Anne-Marie SIGMUND